ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 25ης Οκτωβρίου 2005 [1]

1. Με την προσφυγή αυτή, που ασκήθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 226, παράγραφος 2, ΕΚ, η Επιτροπή προσάπτει στο Βέλγιο:

— ότι παρέβη το άρθρο 18 ΕΚ και την οδηγία 90/364/ΕΟΚ σχετικά με το δικαίωμα διαμονής [2].

— ότι δεν έλαβε υπόψη:

α) το άρθρο 4 της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ [3] περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας, καθώς και το άρθρο 4 της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ [4], περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών· και

β) το άρθρο 2 της οδηγίας 93/96/ΕΟΚ [5] σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των σπουδαστών και το άρθρο 2 της οδηγίας 90/365/ΕΟΚ [6] σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων που έχουν παύσει την επαγγελματική δραστηριότητά τους.

2. Η πρώτη παράβαση οφείλεται στο γεγονός ότι οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών που επιθυμούν να εγκατασταθούν στο βελγικό έδαφος πρέπει να διαθέτουν επαρκείς «προσωπικούς» πόρους. Η δεύτερη προκύπτει από την πρακτική της αυτόματης εκδόσεως διαταγής απελάσεως εναντίον πολιτών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως που δεν προσκομίζουν, εντός καθορισμένης προθεσμίας, τα έγγραφα που απαιτούνται για τη χορήγηση της κάρτας διαμονής.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 180, σ. 26).

3 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968 (JO L 257, σ. 13).

4 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973 (JO L 172, σ. 14).

5 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993 (ΕΕ L 317, σ. 59).

6 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 180, σ. 28).

I — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το κοινοτικό δίκαιο*

1. Το πρωτογενές δίκαιο

3. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΕΚ αναγνωρίζει το δικαίωμα σε κάθε πολίτη της Ενώσεως «να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα συνθήκη και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της».

2. Το παράγωγο δίκαιο

α) Όσον αφορά την προϋπόθεση περί διαθέσεως επαρκών πόρων

4. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 90/364:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το δικαίωμα διαμονής στους υπηκόους των κρατών μελών που δεν έχουν αυτό το δικαίωμα βάσει άλλων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, καθώς και στα μέλη της οικογενείας τους, όπως καθορίζονται στην παράγραφο 2, υπό τον όρο ότι διαθέτουν οι ίδιοι και τα μέλη της οικογενείας τους υγειονομική ασφάλιση που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων στο κράτος μέλος υποδοχής, καθώς και επαρκείς πόρους ώστε να μην επιβαρύνουν, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους, το σύστημα κοινωνικής προνοίας του κράτους μέλους υποδοχής.»

β) Όσον αφορά τις κάρτες διαμονής

5. Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της προαναφερθείσας οδηγίας 90/364:

«Το δικαίωμα διαμονής διαπιστώνεται με την έκδοση εγγράφου το οποίο καλείται "κάρτα διαμονής υπηκόου κράτους μέλους της ΕΟΚ" [...]

Για την έκδοση της κάρτας ή του εγγράφου διαμονής, το κράτος μέλος μπορεί να απαιτεί από τον αιτούντα μόνον την προσκόμιση δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου εν ισχύι καθώς και την απόδειξη ότι ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1.»

6. Εξάλλου, το άρθρο 4 της οδηγίας 68/360 ορίζει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής στην επικράτειά τους στα αναφερόμενα στο άρθρο 1 πρόσωπα τα οποία είναι σε θέση να προσκομίσουν τα έγγραφα που απαριθμούνται στην παράγραφο 3.

[...]

3. Για την έκδοση της αδείας διαμονής υπηκόου κράτους μέλους της ΕΟΚ τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτούν την προσκόμιση μόνο των εγγράφων που απαριθμούνται κατωτέρω:

[...]»

Το δικαίωμα διαμονής βεβαιώνεται με έγγραφο, το οποίο καλείται "άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων" [...]»

8. Η οδηγία 93/96, που αφορά τους σπουδαστές, διευκρινίζει στο άρθρο της 2, παράγραφος 1, ότι:

«1. [...] Το δικαίωμα διαμονής διαπιστώνεται με την έκδοση εγγράφου το οποίο καλείται "δελτίο άδειας διαμονής υπηκόου κράτους μέλους της ΕΟΚ " [...].

Για την έκδοση του δελτίου ή του εγγράφου διαμονής, το κράτος μέλος μπορεί να απαιτεί από τον αιτούντα μόνον την προσκόμιση δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου εν ισχύι καθώς και την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1.»

7. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/148:

«1. Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που εγκαθίστανται στην επικράτειά του, προκειμένου να ασκήσουν εκεί μη μισθωτή δραστηριότητα, εφ' όσον οι περιορισμοί, στους οποίους υπόκειται η δραστηριότητα αυτή, έχουν καταργηθεί δυνάμει της συνθήκης.

9. Τέλος, το άρθρο 2 της οδηγίας 90/365 που έχει εφαρμογή στους συνταξιούχους ορίζει στην παράγραφο 1:

«1. Το δικαίωμα διαμονής διαπιστώνεται με την έκδοση εγγράφου το οποίο καλείται "κάρτα διαμονής υπηκόου κράτους μέλους της ΕΟΚ" [...]

Για την έκδοση της κάρτας ή του εγγράφου διαμονής, το κράτος μέλος μπορεί να απαιτεί από τον αιτούντα μόνον την προσκόμιση δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου εν ισχύι καθώς και την απόδειξη ότι ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1.» [7]

Β — *Το βελγικό δίκαιο*

1. Όσον αφορά την κατοχή επαρκών πόρων

10. Δυνάμει του άρθρου 53 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1981 [8], περί της εισόδου στην επικράτεια, της διαμονής, της εγκαταστάσεως και της απομακρύνσεως των αλλοδαπών, οι πολίτες της Κοινότητας έχουν το δικαίωμα να εγκατασταθούν στο Βασίλειο υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν «επαρκείς πόρους» ώστε να μην επιβαρύνουν τις δημόσιες αρχές.

2. Όσον αφορά την έκδοση των καρτών διαμονής

11. Το θέμα αυτό ρυθμίζουν οι παράγραφοι 2 και 6 της προαναφερθείσας διατάξεως, ως έχει κατόπιν του διατάγματος της 12ης Ιουνίου 1998 [9].

12. Ο πολίτης της Κοινότητας που καταθέτει τα απαιτούμενα έγγραφα για να εισέλθει στο Βέλγιο εγγράφεται στο μητρώο αλλοδαπών και λαμβάνει βεβαίωση εγγραφής που ισχύει για πέντε μήνες από την ημερομηνία εκδόσεως. Από το χρονικό αυτό σημείο υποχρεούται να καταθέσει αίτηση εγκαταστάσεως (παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο).

13. Κατά το διάστημα αυτό, πρέπει να αποδείξει ότι πληροί τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1 (παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο). Αν δεν πληροί τις προϋποθέσεις αυτές ή δεν προσκομίσει σαφείς αποδείξεις, δεν έχει δικαίωμα εγκαταστάσεως, οπότε πρέπει να εγκαταλείψει το βελγικό έδαφος (παράγραφος 4).

14. Ωστόσο, αν η προαναφερθείσα προθεσμία δεν έχει λήξει και ο αιτών διαθέτει βεβαίωση εγγραφής, καλείται να προσκομίσει τα απαιτούμενα έγγραφα πριν από τη λήξη της προθεσμίας, η δε άδεια παραμονής του παρατείνεται για ένα μήνα (παράγραφος 5).

7 — Η οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών (ΕΕ L 158, σ. 77), που τροποποιεί τις προαναφερθείσες οδηγίες και η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2004 (άρθρο 41), διατηρεί το ανωτέρω νομικό πλαίσιο. Το άρθρο 7 αναφέρεται σε «επαρκείς πόρους» του αιτούντος, για τον ίδιο και για τα μέλη της οικογενείας του, και το άρθρο 8 αντικαθιστά την άδεια ή την κάρτα παραμονής με την εγγραφή σε μητρώο η οποία, μέσω της εκδόσεως μιας βεβαιώσεως, πιστοποιεί το όνομα και τη διεύθυνση του εγγεγραμμένου καθώς και την ημερομηνία εγγραφής.

8 — *Moniteur belge*, συμπλήρωμα του τεύχους 206, της 27ης Οκτωβρίου 1981, σ. 1. Η σημερινή διατύπωση της παραγράφου αυτής απορρέει από το βασιλικό διάταγμα της 22ας Δεκεμβρίου 1992, *Moniteur belge*, τεύχος 14, της 23ης Ιανουαρίου 1993, σ. 1053.

9 — *Moniteur belge*, τεύχος 160, της 21ης Αυγούστου 1998, σ. 26854.

15. Στην αντίθετη περίπτωση, κατά τη λήξη των ανωτέρω προθεσμιών εκδίδεται διαταγή απομακρύνσεως η οποία καθίσταται εκτελεστή μετά την παρέλευση 15 ημερών (παράγραφος 6) [10].

16. Τα άρθρα 45 [11], 55 και 51 θεσπίζουν όμοιο καθεστώς για τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς εργαζόμενους, τους σπουδαστές [12] και τους συνταξιούχους άλλων κρατών μελών.

II — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

17. Η Επιτροπή έλαβε διάφορες καταγγελίες για τη βελγική νομοθεσία και πρακτική όσον αφορά τις κάρτες παραμονής και τις διαταγές απομακρύνσεως που εκδόθηκαν κατά πολιτών της Ενώσεως.

18. Ειδικότερα εστίασε την προσοχή της στην περίπτωση της Mamade De Figueiredo η οποία, τον Αύγουστο του 1999, ήλθε να συζήσει, μαζί με τις τρεις θυγατέρες της, με βέλγο υπήκοο, με τον οποίο είχε σχέση από μακρού. Η δημοτική αρχή του Waterloo ζήτησε, προκειμένου η Mamade De Figueiredo να ορίσει ως κατοικία της τη χώρα αυτή, την έγκριση του συζύγου της, δεδομένου ότι το διαζύγιο δεν είχε ακόμη εκδοθεί στην Πορτογαλία, χώρα στην οποία είχε την κατοικία του το ζεύγος. Προφανώς, δεν προσκομίσθηκε καμία έγκριση.

19. Μολονότι η Mamade De Figueiredo συνόδευσε τη δήλωσή της κατά την είσοδο με ένα έγγραφο του συντρόφου της με το οποίο αυτός αναλάμβανε να καλύψει τις ανάγκες τις δικές της και των παιδιών της, στις 16 Δεκεμβρίου 1999 της κοινοποιήθηκε η απόρριψη της αιτήσεώς της και διαταγή να εγκαταλείψει την επικράτεια.

20. Στις 7 Ιανουαρίου 2000, η Επιτροπή γνωστοποίησε τις αμφιβολίες της στις αρχές του καθού κράτους όσον αφορά τη συμβατότητα με το κοινοτικό δίκαιο των προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτούσε την έκδοση της κάρτας διαμονής υπογραμμίζοντας ότι, στην περίπτωση της Mamade De Figueiredo, δεν υπήρχε κανένα εμπόδιο για την έκδοσή της εφόσον είχε αποδείξει ότι ο σύντροφός της αναλάμβανε τη συντήρησή της. Οι εν λόγω αρχές απάντησαν στις 8 Μαρτίου 2000 ότι η ανάληψη της υποχρεώσεως αυτής δεν αποτελούσε απόδειξη ότι η αιτούσα διέθετε δικά της μέσα συντηρήσεως.

21. Η Επιτροπή, της οποίας οι υπηρεσίες είχαν συγκεντρώσει και άλλες καταγγελίες, μη συμμεριζόμενη την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου, του απηύθυνε, στις 8 Μαΐου 2001, έγγραφο οχλήσεως διατυπώνοντας δύο αιτιάσεις. Με την πρώτη εκτιμά ότι η

10 — Η εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών της 14ης Ιουλίου 1998, για τις προϋποθέσεις διαμονής των αλλοδαπών από χώρες της Κοινότητας και των μελών της οικογένειάς τους καθώς και των αλλοδαπών που είναι μέλη της οικογένειας βέλγων υπηκόων (*Moniteur belge*, τεύχος 160, της 21ης Αυγούστου 1998, σ. 27032), επιβεβαιώνει την άποψη αυτή στο κεφάλαιό της ΙΙΙ, μέρος Α, σημείο 3.β.1.

11 — Η παράγραφος 6 του άρθρου αυτού παρέχει τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να προσκομίσει πριν από την απομάκρυνσή του τα έγγραφα που δεν κατέθεσε εμπρόθεσμα, εκδίδεται δε νέο πιστοποιητικό εγγραφής για άλλους πέντε μήνες.

12 — Στην περίπτωση αυτή, η εγγραφή στο μητρώο αλλοδαπών ισχύει για τρεις μήνες (άρθρο 55, παράγραφος 2).

οδηγία 90/364 δεν εξαρτά τη χορήγηση της κάρτας διαμονής από την προϋπόθεση να διαθέτει ο αιτών προσωπικούς πόρους· με τη δεύτερη αιτίαση προβάλλει ότι η αυτόματη έκδοση διαταγής απομακρύνσεως από τη χώρα, αν ο αιτών δεν διαθέτει τα δικαιολογητικά για να λάβει την κάρτα αυτή, παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας.

22. Το Βέλγιο, με απάντησή του της 6ης Ιουλίου του ιδίου έτους, επέμεινε όσον αφορά τον προσωπικό χαρακτήρα των πόρων του πολίτη που επιθυμεί να ζήσει στο έδαφος του Βελγίου, επιβεβαιώνοντας ότι πρέπει να διατάξει τον πολίτη της Κοινότητας να εγκαταλείψει τη χώρα αν, κατά τη λήξη της τρίμηνης προθεσμίας από την είσοδό του, παραμένει σε αυτή χωρίς να έχει κινήσει τη διοικητική διαδικασία εγκαταστάσεως ή χωρίς να έχει προσκομίσει τα απαραίτητα έγγραφα.

23. Η Επιτροπή, επειδή δεν συμφώνησε με την κρατική αυτή άποψη, εξέδωσε στις 3 Απριλίου 2002 αιτιολογημένη γνώμη προσάπτοντας στο Βέλγιο τις παραβάσεις που αναφέρονται στο σημείο 1 των προτάσεων αυτών και τάσσοντάς του προθεσμία δύο μηνών για να συμμορφωθεί με τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου. Το κράτος μέλος επανέλαβε τα επιχειρήματά του με έγγραφο της 10ης Ιουλίου 2002.

III — Οι ισχυρισμοί των διαδίκων και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

24. Την 1η Οκτωβρίου 2003, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή κατ' εφαρμογή του άρθρου 226, δεύτερη παράγραφος, ΕΚ ζητώντας από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν συμμορφώθηκε με τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 18 ΕΚ και από την οδηγία 90/364, από το άρθρο 4 των οδηγιών 68/360 και 73/148 και από το άρθρο 2 των οδηγιών 93/96 και 90/365, ισχυρισμό στον οποίο αντιτάχθηκε το κράτος μέλος υποστηριζόμενο από το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας [13].

25. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων ενέμειναν αντίστοιχα στις απόψεις τους κατά τη συνεδρίαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2004.

IV — Ανάλυση των παραβάσεων που καταγγέλθηκαν

26. Η προσφυγή αφορά δύο πολύ συγκεκριμένα θέματα: την προέλευση των οικονομικών πόρων του κοινοτικού πολίτη που επιθυμεί να εγκατασταθεί στο Βέλγιο (πρώτη αιτίαση) και τη δυνατότητα να διαταχθεί η απέλασή του αν δεν προσκομίσει εντός της ταχθείσας προθεσμίας τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για τη χορήγηση της κάρτας διαμονής (δεύτερη αιτίαση).

13 — Όπως το επισημαίνει η Επιτροπή, οι παρατηρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου είναι αλυσιτελείς, δεδομένου ότι αναφέρονται σε σημεία που δεν αμφισβητούνται (την ανεπάρκεια των πόρων και την υποχρέωση αποδείξεώς τους) αποφεύγοντας τον πραγματικό πυρήνα της αντιπαράθεσης (το θέμα αν οι πόροι αυτοί πρέπει να ανήκουν προσωπικά στον αιτούντα και τις συνέπειες της μη αποδείξεως.)

Α — *Όσον αφορά την προέλευση των πόρων*

1. Η οριοθέτηση της συζήτησης: μία αναγνωρισμένη παράβαση

27. Δεν αμφισβητείται στην υπό κρίση διαδικασία ότι οι βελγικές αρχές απαιτούν από τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που ζητούν κάρτα διαμονής κατ' εφαρμογή της οδηγίας 90/364 να διαθέτουν επαρκείς «προσωπικούς» πόρους [14]. Η Mamade De Figuereido αποτελεί ένα καλό παράδειγμα.

28. Ωστόσο, κατά την πρόοδο της συζητήσεως, τόσο σε διοικητικό όσο και σε δικαιοδοτικό επίπεδο, το Βασίλειο του Βελγίου επέδειξε άμβλυνση στην άποψή του διευκρινίζοντάς την μέχρι του σημείου να δεχθεί ότι το άρθρο 1 της προαναφερθείσας οδηγίας δεν περιλαμβάνει ρητή υποχρέωση του πολίτη της Κοινότητας να διαθέτει προσωπικά τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους ώστε να μην επιβαρύνει τα ταμεία του κράτους υποδοχής και ότι οι πόροι αυτοί μπορεί να προέρχονται από πρόσωπο που συνδέεται με τον ενδιαφερόμενο με σχέση που τον υποχρεώνει να καλύψει τις ανάγκες του, όπως οι σύζυγοι, τα τέκνα, δηλαδή τρίτος που φέρει συμβατική υποχρέωση για όσο χρόνο υφίσταται μια νομικά δεσμευτική σχέση (παράγραφοι 3 έως 12 του υπομνήματος αντικρούσεως και 2 έως 4 του υπομνήματος ανταπαντήσεως).

29. Το καθού κράτος, υιοθετώντας αυτή την αλλαγή διαδικαστικής στρατηγικής, αποδέχεται σιωπηρώς την καταγγελλόμενη παράβαση, δεδομένου ότι η Mamade De Figueiredo επισύναψε στον φάκελο ένα έγγραφο με το οποίο ο σύντροφός της αναλάμβανε να καλύψει τις ανάγκες της, το περιεχόμενο του οποίου ούτε οι εθνικές διοικητικές αρχές ούτε το Δικαστήριο έχουν υποχρέωση να προσδιορίσουν, στον βαθμό που η σχετική εξουσία ανήκει στα βελγικά δικαστήρια, η έννομη τάξη των οποίων αναγνωρίζει την ελεύθερη σύναψη συμφωνιών στις συμβατικές σχέσεις [15].

30. Η συλλογιστική θα μπορούσε να σταματήσει εδώ αλλά, ενόψει των όρων της αντιπαράθεσης, επιβάλλεται να αναλυθεί η ελεύθερη κυκλοφορία στην Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να καθοριστεί η σημασία της προϋποθέσεως με την οποία επιβάλλεται στον δικαιούχο του δικαιώματος να διαθέτει επαρκείς πόρους, όπως το διευκρινίζει το προπαρατεθέν άρθρο 1 της οδηγίας 90/364.

2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ενώσεως

31. Η ιθαγένεια της Ενώσεως, που έχει παράγωγο χαρακτήρα [16], αποτελεί το

14 — Το Ηνωμένο Βασίλειο ενέμεινε στην εσφαλμένη άποψή του κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση εστιάζοντας στην προϋπόθεση της επάρκειας των πόρων και θεωρώντας ότι είναι πρόδηλο ότι οι πόροι πρέπει να προέρχονται από τον ενδιαφερόμενο, λησμονώντας ότι η αντιπαράθεση αφορά το τελευταίο αυτό σημείο.

15 — Τα άρθρα 1126 και επόμενα του βελγικού αστικού κώδικα θεσπίζουν την αρχή της συμβατικής ελευθερίας.

16 — Το άρθρο 17, παράγραφος 1, ΕΚ εξαρτά την κτήση της από την κατοχή της ιθαγενείας ενός των κρατών μελών, την οποία συμπληρώνει χωρίς να αντικαθιστά. Ο Kovar, R. την χαρακτήρισε ως «υπάλληλη» στο «L'émergence et l'affirmation du concept de citoyenneté européenne dans le processus d'intégration européenne», *Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια*, εκδόσεις του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ, 2000, σ. 81 έως 94, ειδικότερα, σ. 85 έως 87.

«βασικό καθεστώς» του κοινοτικού υπηκόου. Η διευκρίνιση αυτή που εμφανίστηκε για πρώτη φορά με την απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, Grzelczyk (σκέψη 31) [17], έχει παγιωθεί στην κοινοτική νομολογία [18].

32. Το περιεχόμενο της ιθαγένειας της Ενώσεως αποτελείται, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 17 ΕΚ, από το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που προβλέπει η Συνθήκη, ειδικότερα δε τα άρθρα 18 έως 21 ΕΚ.

33. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΕΚ, θεσπίζοντας το δικαίωμα διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, διευθετεί μια πλεονεκτική νομική κατάσταση που έχει τέσσερις διαστάσεις. Πρώτον, το δικαίωμα αυτό αποτελεί προσωπική εγγύηση που στηρίζεται ακλόνητα στο σύστημα συγκατοικήσεως της Ενώσεως [19]. Δεύτερον, όπως είναι διαρθρωμένο, έχει άμεσο αποτέλεσμα, οπότε έχει άμεση εφαρμογή και οι δικαιούχοι του μπορούν να το επικαλεστούν [20]. Τρίτον, δεν είναι άνευ όρων, εφόσον δεν υφίστανται δικαιώματα χωρίς υποχρεώσεις. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΕΚ διευκρινίζει εξάλλου ότι το δικαίωμα πρέπει να ασκείται υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρούσα συνθήκη και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της, διάσταση την οποία η νομολογία έχει υπενθυμίσει επανειλημμένα [21]. Τέλος, ως θεμελιώδες δικαίωμα, έχει ευρεία ισχύ που απαιτεί εξαιρετικά συσταλτική ερμηνεία των εμποδίων που ενδέχεται να του επιβληθούν τα οποία πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο αναγκαίο δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας [22], για να εξασφαλισθούν, χωρίς να θιγεί το περιεχόμενο της ελευθερίας, οι συλλογικές αξίες που θα μπορούσαν να την περιορίσουν [23].

3. Οι «επαρκείς πόροι» ως προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος διαμονής

34. Έτσι, μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, που εισήγαγε τα άρθρα για την ιθαγένεια της

17 — C-184/99, Συλλογή 2001, σ. I-6193.

18 — Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης υπό την έννοια αυτή μεταξύ άλλων με τις αποφάσεις του της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, C-413/99, Baumbast και R (Συλλογή 2002, σ. I-7091, σκέψη 82)· της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-148/02, García Avello (Συλλογή 2003, σ. I-11613, σκέψη 22)· και της 19ης Οκτωβρίου 2004, C-200/02, Zhu και Chen (Συλλογή 2004, σ. I-9925, σκέψη 25).

19 — Οι αποφάσεις Grzelczyk, σκέψη 33, και García Avello, σκέψη 24, το χαρακτήρισαν ως θεμελιώδη ελευθερία. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε στην ίδια κατεύθυνση με τις πρόσφατες αποφάσεις του της 15ης Μαρτίου 2005, C-209/03, Bidar (Συλλογή 2005, σ. I-2119, σκέψη 33)· και της 12ης Ιουλίου 2005, C-403/03, Schempp (Συλλογή 2005, σ. I-6421, σκέψη 18). Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (ΕΕ 2000, C 364, σ. 1) περιλαμβάνει το δικαίωμα αυτό στο άρθρο 45, το οποίο περιλαμβάνεται επίσης στο άρθρο II-105 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης (ΕΕ 2004, C 310, σ. 1). Στο σημείο 12 των προτάσεών του της 19ης Φεβρουαρίου 2004 στην υπόθεση C-456/02, Trojani (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, Συλλογή 2004, σ. I-7573), ο γενικός εισαγγελέας Geelhoed υποστήριξε ότι το δικαίωμα διαμονής αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ευρωπαίου πολίτη. Ο γενικός εισαγγελέας Tizzano το χαρακτήρισε κατά τον ίδιο τρόπο στη σκέψη 73 των προτάσεων που υπέβαλε στην υπόθεση Zhu και Chen, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18 απόφαση.

20 — Αποφάσεις Baumbast και R, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 84, Trojani, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19, σκέψη 31, και Zhu και Chen, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 26.

21 — Π.χ., οι αποφάσεις Baumbast και R, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 86, Trojani, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19, σκέψη 32, και Zhu και Chen, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 26.

22 — Στο σημείο 70 των προτάσεων που υπέβαλα στις 10 Ιουλίου 2003 στην υπόθεση C-138/02, Collins (απόφαση της 23ης Μαρτίου 2004, Συλλογή 2004, σ. I-2703), υπενθύμισα ότι η αρχή της αναλογικότητας είχε εφαρμογή στον τομέα αυτό.

23 — Με την απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-482/01 και C-493/01, Ορφανόπουλος και Oliveri (Συλλογή 2004, σ. I-5257, σκέψη 65), το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης απαιτεί την ιδιαιτέρως συσταλτική ερμηνεία των παρεκκλίσεων από την ελευθερία αυτή. Εξάλλου, με την απόφασή του Trojani, προπαρατεθείσα στη σημείωση 19, το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι οι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται η άσκηση του δικαιώματος πρέπει να σέβονται τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και ιδίως την αρχή της αναλογικότητας (σκέψη 46).

Ενώσεως [24], οι υπήκοοι των κρατών μελών, λόγω της ιδιότητάς τους αυτής και μόνον, έχουν δικαίωμα να διαμένουν σε άλλα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 1, ΕΚ, χωρίς να πρέπει να ασκούν οικονομική δραστηριότητα [25]. Οι μόνες προϋποθέσεις που προβλέπονται περιλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 90/364, που διευκρινίζει ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να διαθέτει για τον εαυτό του και για τα μέλη της οικογενείας του υγειονομική ασφάλιση και πόρους ώστε να αντεπεξέρχεται στις ανάγκες του χωρίς να εξαρτάται από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής.

35. Σε κανένα στοιχείο της διατάξεως αυτής δεν είναι δυνατό να στηριχθεί η άποψη που προέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου με τα πρώτα έγγραφα που κατέθεσε κατά τη διοικητική διαδικασία. Αυτό ακριβώς συνάγεται από την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18 απόφαση Zhu και Chen, με την οποία το Δικαστήριο εξήγησε ότι η έννοια αυτή της οδηγίας 90/364 δεν περιλαμβάνει την παραμικρή υποχρέωση σχετικά με την προέλευση των πόρων αυτών (σκέψη 30), οπότε κάθε στοιχείο προς την κατεύθυνση αυτή θα αποτελούσε δυσανάλογη ανάμιξη στην άσκηση του εν λόγω θεμελιώδους δικαιώματος (σκέψη 33).

36. Η τελική θέση που υποστήριξε το φερόμενο ως υπεύθυνο της παραβάσεως κράτος δεν συμφωνεί επίσης με το πνεύμα της διατάξεως αυτής. Ο στόχος που επιδιώκει η διάταξη είναι να μην μετατρέπεται το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σε πρόσθετο βάρος για το κράτος μέλος υποδοχής, για τον λόγο δε αυτό ο πολίτης της Κοινότητας που προτίθεται να εγκατασταθεί σε κράτος διαφορετικό από αυτό του οποίου έχει την ιθαγένεια πρέπει να αποδείξει ότι διαθέτει επαρκείς πόρους, δικούς του ή όχι, και, στη δεύτερη περίπτωση, ότι το πρόσωπο που του παρέχει τους πόρους δεσμεύεται βάσει λιγότερο ή περισσότερο στενής νομικής σχέσεως ή ενεργεί εξ ελευθεριότητας [26].

37. Η διοικητική αρχή που χορηγεί κάρτα διαμονής πρέπει να ελέγχει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις υλοποιήσεως ενός προϋφισταμένου δικαιώματος [27], προβαίνοντας στις απαραίτητες επαληθεύσεις και εκτιμώντας τα αποδεικτικά στοιχεία που προτείνει ο αιτών. Οφείλει επομένως να περιοριστεί στο να βεβαιωθεί ότι ο αιτών διαθέτει επαρκείς πόρους [28], χωρίς να εξετάσει την προέλευση ή τη φύση τους, αν και μπορεί να εκτιμήσει

24 — Η Συνθήκη αυτή, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, δημιούργησε την έννοια της ιθαγένειας της Ενώσεως με το άρθρο G [νυν άρθρα 8 ΕΚ έως 8 Ε ΕΚ, τα οποία, με τις τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη του Αμστερνταμ, συνθέτουν σήμερα το δεύτερο μέρος της Συνθήκης ΕΚ (άρθρα 17 ΕΚ έως 22 ΕΚ).

25 — Η απόφαση Trojani, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19, σκέψη 46, παραφράζοντας την απόφαση Baumbast και R, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 46, διευκρίνισε ότι ένας πολίτης της Ενώσεως που δεν απολαύει εντός του κράτους μέλους υποδοχής δικαιώματος διαμονής σύμφωνα με τα άρθρα 39 ΕΚ, 43 ΕΚ ή 49 ΕΚ μπορεί, μόνον υπό την ιδιότητά του του πολίτη της Ενώσεως, να αποκτήσει εντός του εν λόγω κράτους μέλους δικαίωμα διαμονής κατ' άμεση εφαρμογή του άρθρου 18, παράγραφος 1, ΕΚ.

26 — Δεν ασκεί επιρροή επομένως το αν οι πόροι προέρχονται από τον σύζυγο ή από εκτός Κοινότητας τέκνο του πολίτη της Κοινότητας και αν οι τρίτοι αυτοί στερούνται νόμιμης κατοικίας στο Βέλγιο, εφόσον δεν αμφισβητείται το δικαίωμά τους. Η κατάστασή τους εξαρτάται από τη δική του: αν αυτός ζει στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια, τότε τίποτε δεν τους εμποδίζει να διαβιώσουν μαζί του· το αυτό ισχύει και αν αυτός μεταφέρει την κατοικία του σε άλλη χώρα της Ενώσεως. Αυτό δεν πρέπει να προξενεί έκπληξη: αντιθέτως, έκπληξη πρέπει να προξενεί η αντίθετη λύση που θα εξαρτούσε την ελεύθερη κυκλοφορία από το δικαίωμα τρίτου, από το οποίο εξάλλου θα εξαρτιόταν.

27 — Το Δικαστήριο υπογράμμισε με την απόφασή του της 17ης Φεβρουαρίου 2005, C-215/03, Oulane (που δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή), ότι η χορήγηση άδειας διαμονής σε υπήκοο κράτους μέλους πρέπει να θεωρείται όχι ως συστατική πράξη δικαιώματος, αλλά ως πράξη που αποσκοπεί στην εκ μέρους κράτους μέλους διαπίστωση της ατομικής καταστάσεως υπηκόου άλλου κράτους μέλους από πλευράς των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου.

28 — Η διοίκηση ούτε στο σημείο αυτό έχει πλήρη ελευθερία, εφόσον η κοινοτική έννομη τάξη (άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, των οδηγιών 90/364 και 90/365) και η μεταφορά της στο εσωτερικό δίκαιο (άρθρο 53, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος της 8ης Οκτωβρίου 1981) επιβάλλουν ορισμένα κριτήρια.

ενδεχόμενη απάτη. Ο θεμελιώδης χαρακτήρας του δικαιώματος αυτού δεν επιτρέπει να παρακωλύεται η άσκησή του από εμπόδια που δεν προβλέπει ο νομοθέτης, πρέπει δε να αποκλείεται κάθε πρόσθετος περιορισμός, είτε αφορά άμεσα την προέλευση των πόρων είτε περιορίζει έμμεσα τις δυνατότητες αποδείξεως της υπάρξεως και της επάρκειας των πόρων [29].

38. Προφανώς υφίστανται κίνδυνοι εφόσον μπορεί να έχει εξαντληθεί η πηγή των επαρκών εσόδων, αν και η πιθανότητα αυτή μπορεί να προκύψει όχι μόνο για τους ιδίους πόρους αλλά και όσον αφορά τους πόρους που προέρχονται από άλλο πρόσωπο· κανείς όμως δεν μπορεί να αρνηθεί σε πολίτη της Κοινότητας τη διαμονή επειδή αυτός δεν εγγυάται, κατά τη στιγμή που υποβάλλει την αίτησή του, ότι θα συνεχίσει να έχει εισοδήματα καθ' όλη τη διάρκεια της διαμονής του στη χώρα υποδοχής. Όπως το υπενθυμίζει η Επιτροπή, η οδηγία θεσπίζει προς τούτο ένα σύστημα εγγυήσεων: το άρθρο 3 παρέχει τη δυνατότητα να τεθεί τέλος στο δικαίωμα διαμονής αν δεν υφίστανται πλέον οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων είχε αναγνωριστεί· επιπλέον, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της προπαρατεθείσας οδηγίας παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να απαιτούν την εκ νέου θεώρηση της κάρτας και να διαπιστώνεται επομένως μετά τα δύο πρώτα έτη διαμονής αν πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

39. Υπό το φως των σκέψεων αυτών, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Βασίλειο του Βελγίου παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι, όσον αφορά την προστασία των δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών υποδοχής [30], κανείς λόγος δεν δικαιολογεί τον αποκλεισμό των εισοδημάτων που προέρχονται από τρίτους, εφόσον ακόμη και τα εισοδήματα που προέρχονται από τον ίδιο τον αιτούντα μπορούν να εκλείψουν, δεδομένου ότι η οδηγία έχει προβλέψει κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της καταστάσεως αυτής.

40. Τελικά, η ουσία του δικαιώματος που παρέχει στους πολίτες της Κοινότητας το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΕΚ, που διέπεται από το άρθρο 1 της οδηγίας 90/365, επιτρέπει μόνον τους περιορισμούς που προβλέπονται ρητά, οπότε πρέπει να αποκλεισθεί ρύθμιση όπως αυτή του καθού κράτους, που τείνει να οριοθετήσει το δικαίωμα, εκ των προτέρων και γενικώς, σε ένα πεδίο περισσότερο περιορισμένο από αυτό που προέβλεψε ο κοινοτικός νομοθέτης απαγορεύοντας να προέρχονται οι επαρκείς πόροι που αναφέρει η οδηγία από άλλο πρόσωπο πλην του αιτούντος.

41. Η αίτηση της Mamade De Figueiredo απορρίφθηκε κατ' εφαρμογή της ερμηνείας αυτής και πρέπει επομένως να γίνει δεκτό ότι η καταγγελθείσα παράβαση αποδείχθηκε.

29 — Με την απόφασή του της 25ης Μαΐου 2000, C-424/98, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2000, σ. I-4001, σκέψεις 34 έως 37), υπόθεση στην οποία υπέβαλα τις προτάσεις μου στις 19 Νοεμβρίου 1999, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίσουν τα μέσα αποδείξεως.

30 — Έτσι είναι διατυπωμένη η τέταρτη αιτιολογική σκέψη και το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 90/364, γεγονός που επιβεβαίωσε η προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18 απόφαση Zhu και Chen, σκέψη 33.

Β — *Όσον αφορά την αυτόματη έκδοση της διαταγής εγκαταλείψεως του εδάφους*

42. Η Επιτροπή προσάπτει στο καθού κράτος ότι οι πολίτες της Ενώσεως που επιθυμούν να εγκατασταθούν στο έδαφός του απελαύνονται εάν, μετά την παρέλευση της προθεσμίας κατά την οποία μπορούν να υποβάλουν δήλωση εισόδου, δεν έχουν τακτοποιήσει την κατάστασή τους [31].

43. Υπάρχουν τέσσερις δυνατές περιπτώσεις απελάσεως. Η πρώτη επέρχεται όταν ο ενδιαφερόμενος δεν κινεί τη διοικητική διαδικασία για να λάβει κάρτα διαμονής. Η δεύτερη όταν αποδειχθεί ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για τη χορήγηση της κάρτας. Η τρίτη αν, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, δεν προσκόμισε τις προσήκουσες αποδείξεις και αποδείχθηκε ότι δεν είναι κάτοχος του δικαιώματος αυτού. Η τέταρτη όταν ο αιτών, καλούμενος να καταθέσει τα αναγκαία έγγραφα, δεν τα προσκομίζει, αγνοώντας αν έχει το δικαίωμα. Στην τελευταία αυτή περίπτωση αναφέρεται η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής.

44. Η λύση που προβλέπεται στην τέταρτη αυτή περίπτωση απορρέει από την ίδια τη φύση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και η κοινοτική νομολογία την έχει εξάλλου επισημάνει.

45. Το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 8ης Απριλίου 1976, Royer [32], με την οποία ερμήνευσε την οδηγία 68/360, επισήμανε ότι η εκ μέρους υπηκόου κράτους μέλους απλή παράλειψη διατυπώσεων που αφορούν την είσοδο, τη μετακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών δεν μπορεί να δικαιολογήσει την απομάκρυνση από την επικράτεια (σκέψη 38), μέτρο μη συμβατό, σύμφωνα με την απόφαση Pieck της 3ης Ιουλίου 1980 [33], με τις διατάξεις της Συνθήκης, δεδομένου ότι αποτελεί άρνηση αυτού τούτου του δικαιώματος που παρέχει και εξασφαλίζει η Συνθήκη (σκέψη 18).

46. Η ανωτέρω εκτίμηση ενισχύεται από τη διατύπωση του άρθρου 18 ΕΚ το οποίο, όπως έχω υπογραμμίσει, θεσπίζει ένα θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών της Ενώσεως και έδωσε την αφορμή στο Δικαστήριο να διαπιστώσει ανενδοίαστα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, στον βαθμό που θίγει την ίδια την ουσία του δικαιώματος, είναι προφανώς δυσανάλογη προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως [34]. Πρόκειται επομένως για υπερβολική κύρωση.

31 — Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-344/95, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1997, σ. I-1035), ότι το εν λόγω κράτος μέλος, υποχρεώνοντας τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που αναζητούσαν εργασία να εγκαταλείψουν αυτόματα το έδαφος μετά την πάροδο τρίμηνης προθεσμίας αν δεν αποδείκνυαν ότι εξακολουθούσαν να αναζητούν εργασία και ότι έχουν όντως πιθανότητες να προσληφθούν, παρέβαινε τις κοινοτικές του υποχρεώσεις (σκέψεις 17 και 18).

32 — 48/75, Συλλογή τόμος 1976, σ. 203.

33 — 157/79, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 423.

34 — Αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2002, C-459/99, MRAX (Συλλογή 2002, σ. I-6591, σκέψη 78), και Oulane, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 40.

47. Θεωρώ ότι, στο πλαίσιο αυτό, η βελγική έννομη τάξη και διοικητική πρακτική, που οδηγούν στην απέλαση των υπηκόων άλλων κρατών μελών απλώς και μόνον επειδή δεν ακολούθησαν εμπροθέσμως τις αναγκαίες διαδικασίες για τη λήψη κάρτας διαμονής, είναι αντίθετες με το κοινοτικό δίκαιο, το δε καθού κράτος ευθύνεται για την παράβαση κατά της οποίας άσκησε προσφυγή η Επιτροπή [35].

48. Δεν αμφισβητώ ότι, δυνάμει των οδηγιών που παρατίθενται αποσπασματικά στην αρχή των προτάσεών μου, ο αιτών υποχρεούται να προσκομίσει τα αναγκαία έγγραφα και βαρύνεται με την απόδειξη ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να λάβει την κάρτα διαμονής [36]. Ωστόσο, όπως έχει επισημάνει η νομολογία, έχω την άποψη ότι η άρνηση της ελεύθερης κυκλοφορίας ως συνέπεια της μη τηρήσεως της τυπικής αυτής υποχρεώσεως είναι δυσανάλογη [37], εφόσον η ελευθερία αυτή προϋφίσταται (άρθρο 18 ΕΚ) [38], και ότι στη διαδικασία αυτή αρκεί να αποδειχθεί ότι πληρούνται οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις, εξ αυτού δε απορρέει ο αναγνωριστικός χαρακτήρας της διαπιστώσεως του δικαιώματος. Έχω εξηγήσει ότι η χορήγηση της κάρτας διαμονής περιορίζεται στη διαπίστωση ενός προγενέστερου δικαιώματος [39].

49. Ορθότερο θα ήταν να θεωρείται η αίτηση ως καταστάσα ανενεργός, αφήνοντας το δικαίωμα σε εκκρεμότητα, και να παρέχονται πληροφορίες στον ενδιαφερόμενο, προκειμένου, εντός επιτακτικής προθεσμίας, να θεραπεύσει την κατάσταση, με την επισήμανση ότι, αν δεν προβεί σε καμία ενέργεια, τούτο θα θεωρηθεί ως παραίτηση [40]. Με τον τρόπο αυτό, λαμβάνονται δεόντως υπόψη και οι εγγυήσεις για το άτομο και το δημόσιο συμφέρον και αποτρέπεται το γεγονός να εγκαθίστανται στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, εξαιτίας της σιωπηρής στάσεώς τους, πρόσωπα που δεν το δικαιούνται διότι δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Το βελγικό κράτος υιοθετεί την άποψη αυτή με την παράγραφο 5 του υπομνήματος ανταπαντήσεώς του.

V — Δικαστικά έξοδα

50. Η εξέταση των αιτιάσεων οδηγεί στην καταδίκη του καθού στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέβαλε σχετικό αίτημα.

35 — Απαντώντας στις ερωτήσεις μου, ο εκπρόσωπος της Βελγικής Κυβερνήσεως επισήμανε στην επ' ακροατηρίου συνεδρίαση ότι η αυτόματη αυτή διαδικασία δεν υφίσταται, αλλά ο ισχυρισμός του αντικρούεται από τη διατύπωση των άρθρων 45, παράγραφος 3· 51, παράγραφος 4· 53, παράγραφος 4, και 55, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος της 12ης Ιουνίου 1998.

36 — Η προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 29 απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας διευκρίνισε ότι οι οδηγίες δεν αναφέρουν τον τρόπο με τον οποίο οι δικαιούχοι πρέπει να αποδείξουν ότι πληρούν τις εν λόγω προϋποθέσεις (σκέψη 34).

37 — Το Ηνωμένο Βασίλειο τάχθηκε υπέρ της ιδίας απόψεως κατά την επ' ακροατηρίου συνεδρίαση.

38 — Είτε επειδή ο ενδιαφερόμενος ασκεί ή έπαυσε να ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στο κράτος υποδοχής (οδηγίες 68/360, 73/148 και 90/365), είτε επειδή σπουδάζει (οδηγία 93/96), είτε επειδή έχει την ιδιαγένεια άλλου κράτους μέλους (οδηγία 90/364). Οι μόνες εξαιρέσεις είναι αυτές που βασίζονται σε λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας (άρθρο 2, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, των οδηγιών 90/364 και 90/365).

39 — Όπως επισημαίνεται στη σκέψη 18 της αποφάσεως Oulane, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

40 — Η προσέγγιση αυτή λαμβάνει υπόψη της το βάρος αποδείξεως εφόσον δεν υποχρεώνει το κράτος μέλος να αποδείξει την έλλειψη πόρων.

VI — Πρόταση

51. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) Να αποφανθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από:

α) το άρθρο 18 ΕΚ και την οδηγία 90/364/ΕΟΚ σχετικά με το δικαίωμα διαμονής διότι απαιτεί από τους πολίτες της Κοινότητας που επιθυμούν να διαμείνουν στο έδαφός του να διαθέτουν επαρκείς «προσωπικούς» πόρους·

β) το άρθρο 4 της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας· το άρθρο 4 της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών· και το άρθρο 2 της οδηγίας 93/96/ΕΚ και της οδηγίας 90/365/ΕΚ του Συμβουλίου που διέπουν το δικαίωμα διαμονής των σπουδαστών και των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων που έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα, τα οποία επιτρέπουν να διατάσσονται πολίτες της Κοινότητας να εγκαταλείψουν τη χώρα διότι δεν προσκόμισαν, εντός καθορισμένης προθεσμίας, τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για τη χορήγηση κάρτας διαμονής.

2) Να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.